

մարդասիրութիւնը համաձայն իր սիրոյ օրէնքին.

- Երբ բազմաճառագայթ հաւատ-
փով կը մօտենանք, կը հաղորդակցինք եւ
կը համաձուլուինք մեր բոլոր զգայարան-
ներովը իր աստուածային էութեան հետ.

- Ո՛չ միայն երկրի վրայ
ապահոված կ'ըլլանք խաղաղաւէտ
երջանկութիւնը, այլեւ՝ երկինքի մէջ
մշտնջենական կեանքին երանութիւնը:

Քրիստոս՝ իր սիրոյ յեղափո-

խութեամբ մատուցած անբաւ-
րարիքներով՝ լիովին գոհացուց մեր
հոգեւոր պահանջները եւ ծաղկեցուց մեր
յոյսերը անմահութեան նառագայթներով՝
անցնող Ժամանակներու ընթացքին:

Ան՝ առանց քանակային ուժերու՝
իր երկոտասան աշակերտներուն
գօրակցութեամբ՝ ստեղծեց Քրիստոնեայ
Աշխարհ մը երկրի վրայ, եւ հոգեւոր
յաւերժալոյս Աշխարհ մը՝ երկինքի մէջ:
ԲԻԻՐ ՓԱՌՔ ԻՐ ԱՍՏՈՒԱԾՈՒԹԵԱՆ:

ՎԱՐԴԱՆ Ա. ՔՀՆՅ. ՏԻԻԼԿԵՐԵԱՆ

«ԵԿԵՍՅԷ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆ ՔՈ»

Երկնքի Արքայութեան երկրի վրայ
հաստատուելը կենսական նիւթ մըն է
Քրիստոնէութեան համար, որուն առաջին
վկայութիւնը Մեր Տէրը տուաւ իր
Տէրունական Աղօթքին կորիզը կազմող
վերելի խնդրանքով: Հետեւաբար, երկնքի
կամ Աստուծոյ Թագաւորութիւնը
երկնքէն երկիր բերելու ու հոն արմատաց-
նելու հարցն է զոր պիտի քննենք
Յիսուսի ուսուցումներուն ընդմէջէն:

Նախ հարկ է որ փոխադարձաբար
գործածուող այս երկու անուանումները,
Աստուծոյ Արքայութիւն եւ Երկնքի
Թագաւորութիւն, կարենանք զանազանել,
որովհետեւ երբ Աստուծոյ Արքայութիւն
կ'ըսենք, իրական եւ գոյութեանական իր
հանգամանքով կը հասկնանք երկրի
վրայ Քրիստոսի մեզի յանձնած աւանդով:
Մինչդեռ Երկնքի Թագաւորութիւնը կը
մնայ անդրանցական եւ հայեցողական,
իր երկնքի մէջ ըլլալու հանգամանքով,
ուր մեր գիտցած ո՛չ միջոցը կայ եւ ո՛չ
ալ ժամանակը: Երկուքին միակ հասարա-
կաց յայտարարը այն պիտի ըլլայ, որ
Աստուծոյ կամ Երկնքի Արքայութիւնը
տիեզերական իր հանգամանքով իր մէջ
պիտի պարփակէ բոլոր տեղերն ու բոլոր

ժամանակները, որուն ամբողջական
նպատակն է Աստու- ծոյ ծրագիրներու
իրականացումը երկրի վրայ:

Ասոր որպէս պայման նկատի
ունենալ նաեւ որ Աստուծոյ Արքայութիւնը
ունի զԱստուած երկնքի մէջ որպէս հիմ-
նադիր, եւ զՔրիստոս Աստուածորդին
երկրի վրայ որպէս թագաւոր: Նաեւ
չմոռնալ որ Աստուծոյ Արքայութիւնը
երկրի վրայ իրական կը դառնայ այն
ատեն միայն երբ Քրիստոսի հետեւորդ-
ներ իրենց ուխտն ու հաւատարմու-
թիւնը կ'ընծայեն անոր: Եւ վերջապէս
Քրիստոսի ժողովուրդէն միայն պիտի
ակնկալուի Աստուծոյ ծրագիրներուն
իրագործումը: Աստուծոյ Արքայութիւնը
ուրեմն Աստուածային հրաւեր մըն է,
որուն գործադրութիւնը լրիւ յանձնուած
է ուխտեալ ժողովուրդ- ներու որոնք
կ'ապրին երկրի վրայ:

Յիշենք որ Աստուծոյ Թագաւո-
րութեան ակնկալութիւնը, Հին Կտակարա-
նէն գալով, մարգարէներու կողմէ
մեկնաբանուած էր այնպէս թէ Աստու-
ծոյ ներկայացուցիչը պիտի գար եւ ըլլար
ազատարարը Իսրայէլի ժողովուրդին:
Ասոր որպէս հետեւանք Աստուծոյ

Թագաւորութեան ակնկալութիւնը ստեղծուեցաւ, որ սակայն կրնար իրագործուիլ գերբնական արարքի մը ուժով: Այդ թագաւորութիւնը «մերձեցաւ», կ'ըսէ Մատթէոս աւետարանիչ, Յովհաննէս Մկրտիչի եւ Յիսուսի փարոգած «ապաշխարութեամբ», որ ըստ աւետարանչին, հետեւեալ երեք սկզբունքներուն վրայ հիմնուած էր:

1.- Յիսուս կը փարոգէր թէ իտէալ ընկերակցութիւնը որուն վրայ Աստուած պիտի թագաւորէր, պէտք էր բաղկանար այն տեսակ մարդոցմէ որոնց նկարագիրը համապատասխանէ այդ Թագաւորութեան սկզբունքներուն: Հետեւաբար, ան ի բնէ հոգեւոր թագաւորութիւն մը պիտի ըլլար, եւ մարդոց հոգեւոր կեանքը լրացուցիչը պիտի ըլլար անոր:

2.- «Բազումք են կոչեցեալք եւ սակաւք ընտրեալք», որուն պատկերաւոր խօսքն էր Յիսուսի՝ քիչ սերմեր ինկան «յերկիր բարւոյ», այնպէս որ Յիսուսի փարոգութիւնը ապաշխարող չդարձուց բոլոր զինք մտիկ ընողները:

3.- Սակայն եթէ Յիսուս իր անձը պատարագէր, այն ատեն Հայր Աստուած պիտի ընդունէր այդ զոհը որպէս «փրկանս փոխանակ բազմաց»:

Այս նիւթը ընդհանրապէս դիւրաւ գրուցելի խնդիր մը նկատուած է, ըստ որում Աստուծոյ Արքայութիւնը երկինքին կը պատկանի, հոն է, ու Քրիստոսի հետեւորդները անոր կը ցանկան երբ երկինք երթալու արժանի դառնան: Աժան եւ անբովանդակ է նման արժեւորում մը: Քիչ անգամ անդրադարձած ենք թէ Արքայութիւնը վերէն վար հարկ է բերել որպէս զի Քրիստոնեաներ նախանշակը ունենան անոր, վայելեն անոր հովանաւորութիւնը, դառնան իսկական փառաքանքները անոր մինչ կ'ապրին այս աշխարհի վրայ: Այլապէս երկրէն երկինք նայելով ու այնտեղ գտնուող Թագաւորութեան

ինչ ըլլալը չգիտնալով ի՛նչ օգուտ կը փաղեն Քրիստոսի հետեւորդները իրենց կեանքի ընթացքին: Եթէ արքայութիւնը մենք լիովին չտեսնենք մեր նիւթական աչքերով, չհասկնանք անոր էութիւնը, ու անոր ծառայութեան չկոչուինք ու անոր բարգաւանման չնպաստենք, ի՛նչպէս կրնանք անոր փառաքանքները ըլլալ:

Մեր կեանքի տեւողութեան ընթացքին, այսինքն մինչեւ մահ, հարկ անհրաժեշտ է որ Աստուծոյ Արքայութիւնը մասն եւ բաժինը ըլլայ քրիստոնեայ անհատին, իրական եւ գործնական բաժինը սակայն, եւ ոչ թէ հոգեւոր պաշտամունքի անորոշ եւ անսահմանելի կերպարանով մը միայն: Քրիստոս անսահմանելի հարկ տեսաւ սահմանելու ու զայն բերելու մեր աչքին առջեւ, մեր կեանքին մաս կազմելու անհրաժեշտութեամբ, երբ իսկոյն «եկեցցէ Արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո», զուգահեռ բացատրութիւններով մեր Տէրը զարգացուց իր միտքը առականերու երկար շարքով մը: Իր պատմած «Արքայութեան» առականերով, ան «երկնքի Արքայութիւն» հասկացողութիւնը ամբողջովին յանձնեց մարդոց ձեռքը, սերմնացանին, ագարակապանին, գանձ փնտռողին, մարդոց ձեռքով ցանուած մանանեխի հատիկին, եւ կամ ընթրիք սարքող մեծահարուստին, որուն սեղանը եկան ո՛չ թէ իր հարուստ բարեկամները, որոնք մերժեցին գալ, այլ աղփատներն ու անօթիները: Պօղոս Առաքեալ քիչ անգամ անդրադարձած է Աստուծոյ Արքայութեան, եւ սակայն շեշտակի ըսած է Հռոմայեցւոյ Թուղթին մէջ թէ Աստուծոյ Արքայութիւնը ուտելիք եւ ըմպելիք չէ, այլ արդարութիւն եւ խաղաղութիւն եւ խնդութիւն Ս. Հոգիով, ընդգծելով անշուշտ Արքայութեան հոգեւոր, ընկերային, խաղաղարար նկարագիրը, որուն մէջ ժառանգութիւն չունին, ինչպէս Առաքեալը ըսած է այլուր, ո՛չ

պոռնիկը, ո՛չ պիղծը, եւ ո՛չ ալ ագահը (Հոով. 14:17, Եփես. 5:5):

Հայր Աստուծոյ կամքը կատարելու մեր պարտքը ինքնին արդէն երկիր փոխադրած կ'ըլլայ Աստուծոյ Արքայութիւնը: Եթէ Իր կամքը կը կատարենք, Արքայութիւնը արդէն հոս մեր վրայ կը տիրապետէ: Անոր կամքը Աւետարանի ֆարոգութիւնն է, Քրիստոսի որպէս Որդի Աստուծոյ մեզի աւանդած ուսուցումներն են, եւ վերջապէս Եկեղեցւոյ հաստատումն է երկրի վրայ որպէս հարազատ եւ մեզի համար շօշափելի գերագոյն երաշխիքը Երկնքի Արքայութեան: Քարոզիչներ չեն փաշտած նման վնասական հաստատումներ կատարելէ, թէ Արքայութիւնը Աւետարանն իսկ է, Քրիստոսի կեանքն իսկ է, ու անոր երկրի վրայ շրջող, շնչող եւ գործող մարմինն է, այսինքն Եկեղեցին: Ու այս բոլորը՝ երկրի վրայ ապրող քրիստոնեաներու լիիրաւ ու ամբողջական մասնակցութեամբ: Երկնքի Արքայութիւնը հաւատացեալներու ներսիդին ըլլալով մէկտեղ, ինչպէս Յիսուս ըսաւ, «ի ներքս ի ձեզ է», ան յանձնուած է նաեւ նոյն հաւատացեալներուն ձեռքերուն, ինչպէս մեր առօրեայ հացը. բրիչը, մանգաղը, գրիչը եւ սրտի ու մտքի արգասիքը: Եթէ մեր մէջ ու մեր ձեռքին մէջ չէ, այլ երկինքին մէջ վերապահուած է մեզի համար, այդ Արքայութիւնը առարկայական ու երեւակայական ապարդիւն պիտակ մը կը զգենու միայն, փոխանակ ըլլալու ենթակայական, մարդուս կեանքը լուսաւորող ու ամենօրեայ հոգեւոր սնունդ տուող գործօն իշխանութիւն մը, ու անոր փոխարէն մարդոց այդ Թագաւորութեան բարգաւաճման համար տուած ծառայութեան բաժինը:

Յիսուսի Բեթղեհէմի ծնունդով երկնքի Թագաւորութիւնը յայտնուեցաւ մարդկութեան, ու անոր մնայուն

ներկայութիւնը աշխարհի վրայ երաշխաւորուեցաւ մեր Տիրոջ ծառայական կերպարանովը: Իր ֆարոգութիւններն ու Վերջին Ընթրիքին հետ կապուած եղելութիւնները գերագոյն ծառայութեան յատկանիշները ընծայեցին մարդկութեան, եւ այդ ծառայութեան միջոցաւ երկնքի Արքայութեան դռները բացուեցան հաւատացեալներու առջեւ որպէս միակ կերպը այդ նոյն Արքայութիւնը մշտնջենական դարձնելու:

Յիսուս ծնաւ ու իր փրկչարար առաքելութիւնը զինք դարձուց Թագաւոր երկնաւոր: Իր կեանքի տեւողութեան երեք հանգրուաններ ապացոյցը տուին Արքայութեան իրական ներկայութեան երկրի վրայ:

Ա. Իր ծնունդը Բեթղեհէմի մէջ.

Բ. Իր զոհագործութիւնն ու մեր սուրբ պատարագը.

Գ. Իր երկրորդ գալուստը:

Նախ, Իր առաջին «խորհուրդ մեծ եւ սփանչելի» գալուստը, որուն հետ իսկոյն ծագեցաւ խաղաղութեան կենսական ու անվախճան պատգամն, ու ի մարդիկ հաւութեան պարտքը: Երկնքի Արքայութիւնը չէր հասներ մարդկութեան առանց իր գալուստով: Նաեւ Իր ֆարոգութիւններով մարդիկ ստրկեցան ու հասկցան իրենց հոգեւոր եւ բարոյական պարտքը Աստուծոյ կամքը գիտնալու ու գայն գործադրելու, որովհետեւ Արքայութիւնը մէկ ուղղութեամբ չէր կրնար գալ, այսինքն Աստուծմէ դէպի մարդիկ միայն: Մարդիկ պիտի հետեւէին Քրիստոսի ու իրենք գիրենք գործով արժանի դարձնէին փառափայտները ըլլալու անոր:

Չորս աւետարանները մանաւանդ, ու ինչ անգամներ ալ առաքելական թուղթերը, լիովին կ'ամբողջացնեն այդ պայմանը: Սերմերը ինկան փուշերու մէջ, ժայռերու վրայ եւ ինչ մըն ալ

պարարտ հողի վրայ: Արժայութեան արդիւնքը պիտ ծլէր ու ծաղկէր միայն բարի սրտերու խորքէն, ուր Քրիստոսի խօսքը հարիրապատիկ պիտի պտղաբեր դառնար: Եւ կամ ազարակապանը պիտի համբերէր ու հունձֆի ատեն միայն գատէր լաւ ցորենի հասկերը վատ որումնի խոտերէն: Նոյնիսկ մարգարիտի վաճառականը պիտի ծախէր ամէն ինչ գնել կարենալու համար գանձը: Կամ պարտիզպանը պիտի ցանէր ամենէն փոքրիկ հատիկը, որ մամանեխի հատիկն է, վստահ ըլլալով որ ան մեծ ծառ մը պիտի դառնար: Մեծահարուստ երիտասարդը իր ունեցածը ամբողջութեամբ աղֆատներուն պիտի տար, Արժայութենէն ներս մտնել կարենալու համար: Ու այս բոլորը մարդոց ձեռքով երկնքի Արժայութեան քանալիները պիտի կազմէին:

Երկրորդ, Յիսուսի զոհաբերութիւնը խաչին վրայ, որմէ նաեւ մեր Ս. Պատարագի մատուցումը, եղան երկնքի Արժայութեան աստուածային հոգածութեան եւ մարդկային յանձնառութեան ցփոխադարձ յատկանիշները: Առանց Քրիստոսի զոհաբերութեան ու առանց քրիստոնեաներու երկրի վրայ յարատեւ առաքելութեան, արդէն Աստուծոյ թագաւորութիւնը պիտի մնար հայեցողական եւ անիրական: Ս. Պատարագի մատուցմամբ Յիսուսի առաջին գալուստէն մինչեւ վախճան երկարող յաւիտենական ժամանակահատուածը երկնքի Արժայութիւնը եկաւ լեցնելու: Ուրեմն, որքան ատեն որ Քրիստոսի հետեւորդները հաւատարիմ պիտի մնային Քրիստոսի, Ս. Պատարագի մատուցմամբ եւ Ս. Հաղորդութեամբ, երկնքի Թագաւորութիւնը միշտ գոլգահեռ պիտի ընթանար անոնց կեանքին հետ:

Երրորդ, Քրիստոսի երկրորդ գալուստը անպայման մաս պիտի կազմէր

իր Թագաւորութեան, քանի որ Քրիստոս խոստացաւ թէ կրկին պիտի գար դատելու աշխարհը: Սակայն, որպէս զի Իր Թագաւորութիւնն ու երկրորդ գալուստը զիրար ամբողջացնէին, Յիսուս պարզ եւ կտրուկ Իր կրկնակի պատգամը տուաւ իր աշակերտներուն, «պատրաստ ըլլալ», եւ ոչ այլ հարցադրում եւ կամ քննութիւն: Արդէն Իր երկրորդ գալուստը առաջինին երբեք պիտի չնմանէր. ան պիտի ըլլար «խորհուրդ մեծ եւ սոսկալի», ինչպէս տրուած նշաններէն, աւերածէն, կործանումէն, պղծութենէն ու պատերազմներէն պիտի հասկցուէր մօտաւոր ժամանակը: Երկու Գալուստներուն միջեւ մնալուն եւ բարեբար դերը պիտի կատարէր միայն Աստուծոյ Թագաւորութիւնը, Քրիստոսի Աւետարանին քաղցութեամբ ու եկեղեցւոյ առաքելութեամբ:

«Պատրաստ ըլլալու» հիմնական յորդորը Յիսուս կրկնակի անգամներ տուաւ, առանց տեղի տալու որեւէ այլ հարցումի, թէ ե՛րբ պիտի գայ: Այդ բոլորը, ըսաւ մեր Տէրը, մեզի չպատկանիր գիտնալ. նոյնիսկ ինք չէր գիտեր այդ մասին: Շատ յատկանշական կը մնայ ուրեմն «պատրաստ ըլլալու» շարունակական վիճակը որ ինքնին կը հաւասարի իմ կարծիքով Քրիստոսի երկրորդ գալուստին: Այսինի՜ք՝ որքան մեծ գմբզ պատրաստենք, յարատեւ մինչեւ վերջ, այնքան Քրիստոսի երկրորդ գալուստը մօտեցած կ'ըլլայ մեզի: Պիտի հարցնէ՞ք ուրեմն թէ ինչ յարաբերութիւն կայ Քրիստոսի երկրորդ գալուստեան եւ երկնքի Արժայութեան միջեւ: Իրականին մէջ Քրիստոսի գալուստը երկնքի Արժայութեան հետեւողութիւնն է, արդիւնքն է: Քրիստոսի երկրորդ գալուստին համար մեր ունենալիք պատրաստութիւնը երկնքի Արժայութեան քաղաքացի ըլլալով կ'իրագործուի, եւ այդ պատճառով ալ այդ թագաւորութեան

երկրի վրայ մնալուն հաստատությունը շատ կենսական կը մնայ ու անփոխարինելի:

Կ'եզրափակեմ իմ խօսքը վերլիշելով մեծահարուստին ընթրիքը, որուն հրաւիրեալները չեկան, ու եկողները հրաւիրեալներ չէին, այլ անկեալներ ու անօթիներ: Այդ առակի ընթացքին մէկը յանկարծ իր սրտի ըղձամբը յայտնեց, ըսելով, «երանի որ կերիցէ՛նա՜յ յարձալութեան երկնից»։ Պատկերաւոր այդ առակով Յիսուս երկնքի Արքայութեան կը հրաւիրէր զանոնք որոնք՝ նաշակելով Սուրբ Սեղանէն

անընդհատ, պիտի բերէին իրենց ծառայութիւնը, ծառայութեամբ նաշակելով ու մշտնջենական դարձնելով Աստուծոյ Արքայութեան սեղանը, առատ եւ օրհնաբեր:

«Եկեցէ՛ արքայութուն քո» խնդրանք ու հայցումով է մեր կողմէ ուղղեալ, իսկ «եղիցին կամք քո» խնդրանքէն շատ անդին անցնելով կը մնայ քրիստոնեայի կեանքի բովանդակ տեղութեան որպէս անոր պարտքը, հաւատքով լիացած գործ, ու անվերջ յառաջխաղացք երկրէն դէպի երկինք:

ԴՈԿՏ. Տ. ԶԱԻՆՆ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ

ՀՈԳԻԻՆ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ

Գրքիս մէջ երեւոյդ նախորդ յօդուածը յատկացուցած էինք հոգիի կողմէ գործուող ահաւոր եւ մեղաւոր արարքներու մասին: Ներկայ յօդուածը սակայն պիտի յատկացնենք հոգիի կողմէ գործուող շինարար եւ սփռելի գործոց մասին: Մարդերս կերտուած ենք Աստուծոյ պատկերին համաձայն: Մարդերուս մէջ եռացող հոգին սուրբ է եւ աստուածային նպատակներու համար ստեղծուած է: Ուրեմն մենք մեր հոգիին զօրութիւնը ոչ թէ չար նպատակներու համար պէտք է գործածենք այլ պէտք է գործածենք բարի եւ շինարար նպատակներու համար: Ըստ մեր Տիրոջ, մարդերուս էն տկարն անգամ կարող է հրաշքներ գործել իւր հոգիին սուրբ եւ պատուական զօրութեամբը:

Սուրբ Գիրքը եւ եկեղեցին, հոգիէն բխած եւ հոգիին զօրութեամբը գործուած բարի բաներուն շնորհք եւ առաքինութիւն անունը կու տայ: Ս. Պօղոս առաքեալ իր ընդհանրական թուղթերուն մէջ շատ յաճախ կը խօսի սոյն շնորհներուն մասին եւ զանոնք կ'անուանէ

«պտուղ հոգւոյն»: Որո՞նք են այս պտուղները: Ստորեւ պիտի յիշատակենք անոնցմէ մի քանիսն:

ՔԱՂՅՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխարհի լի է դառն եւ տրտմագին եղելութիւններով: Ամէնքս ալ կը ցանկանք ցնծութեան, երգերու եւ ծափի: Մեր ամէնօրեայ կերակուրներուն ամէնէն սիրելին անգամ պակասաւոր կ'ըլլայ եթէ քաղցրեղէնը անգոյ ըլլայ անոնց մէջ: Նոյնը կը պատահի մեր հոգեւոր կեանքին մէջ եթէ չունենանք «քաղցրութիւն» անուն պտուղը: Ճաշակած էք երեխաներու խօսքներուն, քրքիչներուն, համբոյրներուն եւ վազքի քաղցրութիւնը: Ո՞րքան երջանիկ կ'ըլլանք երբ դրացի մը կամ գործաւոր մը իր խօսքերը շաղախէ քաղցրութեամբ, անուշութեամբ եւ մեղրով: Զար խօսքերը, ատելալառ մոնչիւնները կը նմանին մուրնի այն հարուածներուն որոնք հիւանդութիւն կը սփռեն թէ՛ խօսողին եւ թէ խօսեալին վրայ: